

Visiedocument Vereniging Markdal Duurzaam en Vitaal

1) Inleiding

Onze vereniging Markdal Duurzaam en Vitaal is een vereniging van en voor bewoners, agrariërs, grondeigenaren, terreinbeherende organisaties, vertegenwoordigers van dorpsraden, wijk- en buurtverenigingen, natuur- en landbouworganisaties, recreatieve organisaties en overige betrokken ondernemers en beheerders in het Markdal en directe omgeving. Kenmerkend voor ons is dat wij een sterke band hebben met het Markdal en iets voor het Markdal willen betekenen. Allemaal willen we een steentje bijdragen aan de ontwikkeling van een duurzaam en vitaal Markdal.

De vereniging is ontstaan als bewonersinitiatief. Wij zijn in de periode 2013 tot 2021 in gesprek gegaan met alle belanghebbenden in het Markdal. Met hun steun en de steun van provincie, waterschap, de gemeenten en experts hebben we een herinrichtingsplan ontwikkeld dat het mogelijk maakt de Kaderrichtlijn Water te implementeren en de natuurontwikkelingsambities van de provincie in het NatuurNetwerk Brabant te verwezenlijken.

Na de succesvolle voltooiing van de voorlopige ontwerpen en bestemmingsplannen voor de herinrichting van het Markdal in de gemeenten Alphen-Chaam en Breda heeft het Waterschap de verantwoordelijkheid gekregen voor de uitvoering van de plannen binnen de richtlijnen en budgettaire kaders van de provincie. Onze zeggenschap en onze unieke aanpak als burgerinitiatief verviel hiermee. De vereniging heeft hiermee niet langer een leidende positie en verantwoordelijkheid in de uitvoeringsfase van deze plannen. Maar onze trots op het resultaat is er niet minder om en we beschouwen ons in deze fase nog altijd als essentiële partner in het proces. Deze veranderende rol en positie bij de herinrichtingsplannen, maar ook het besef dat er nog vele en grotere uitdagingen zijn voor de realisering van een duurzaam en vitaal Markdal, vragen om een bredere oriëntatie en herijking van missie, visie en activiteiten.

2) Missie (Waarom bestaan we?)

Onze missie blijft onveranderd, ook zonder onze regierol in de herinrichtingsplannen. We blijven streven naar een duurzaam en vitaal Markdal voor en door bewoners en belanghebbenden. Een Markdal dat aantrekkelijk is voor de mensen die er leven, werken en die het bezoeken en waar evenwicht bestaat tussen de belangen van samenleving, ecologie en economie.

3) Visie (Wat willen we zijn, waar gaan we voor)

Wij, de leden van de vereniging willen deze missie graag ondersteunen. We willen ons blijven concentreren op samenwerking met direct betrokken inwoners, agrariërs, overheden, natuurbeherende organisaties en andere belanghebbenden en de integratie van deelbelangen. En tevens op het aanreiken van vernieuwende inzichten voor een duurzaam toekomstperspectief. De vereniging heeft geen ambitie om taken van overheden of andere organisaties in het gebied “over te nemen”.

3.1. Organisatie

Bewoners, agrariërs, en grondeigenaren vormen de basis van de vereniging. De vereniging heeft een klein bestuur, met een groot netwerk van betrokkenen en specialisten. We roepen dit netwerk bijeen op ad hoc basis voor de aanpak van specifieke kwesties en vraagstukken en het begeleiden van processen. Voor onderwerpen die voortdurend aandacht vragen formeren we werkgroepen .

3.2. Kernwaarden

Bij de vormgeving van de toekomst van het Markdal betrekken we zoveel mogelijk de mensen die er wonen en ondernemen. De volgende kernwaarden zijn voor ons nog steeds geldig:

1. De Mark is zoveel mogelijk vrij stromend en tegelijk heeft het Markdal voldoende capaciteit om piekafvoeren en reserves tijdelijk te bergen,
2. De ecologische samenhang, de biodiversiteit en het zelf zuiverend vermogen nemen toe.
3. De land- en tuinbouw heeft toekomst en ook andere, passende, economische activiteiten krijgen een plek.
4. De landschappelijke kwaliteit is gebaseerd op het beeld van een beekdallandschap en op de oorspronkelijke ontginningstypen.
5. Het gebied is aantrekkelijk voor bezoekers, er is ruimte voor stille recreatie
6. De cultuurhistorische en archeologische waarden zijn 'beleefbaar' in het landschap.
7. De verkeersstructuur is afgestemd op de structuur en het gebruik van het beekdallandschap en op de oorspronkelijke ontginningstypen
8. Het Markdal vormt en biedt een belangrijke bron voor kennisuitwisseling en informatie,
9. Zeggenschap over eigendom en beheer blijft zoveel mogelijk bij de mensen uit/in het gebied,
10. Bewoners in en om het Markdal vormen een prettige sociale gemeenschap.

3.3. (Klimaat)opgaven

Wereldwijd verandert het klimaat. De effecten van een veranderend klimaat zijn nu al zichtbaar, ook in Brabant en het Markdal. We hebben de afgelopen jaren veel weersextremen gezien. Door klimaatverandering zal het vaker nat, droog en heet worden. Mede als gevolg hiervan zijn er forse uitdagingen wat betreft grondwaterstand, bodem- en waterkwaliteit, watervasthoudend vermogen en biodiversiteit etc. Daarnaast zijn er forse uitdagingen in de landbouw als het gaat om stikstofreductie en de beweging naar duurzame, natuurinclusieve, landbouw. Deze grote thema's vragen om een integrale benadering van natuurgebied en een verbreding van de focus op het Markdal -sec- naar het gehele stroomgebied van de Mark van zowel beleidsmakers als ook van de vereniging Markdal.

3.4. Krachtenveld

De voorliggende uitdagingen en de noodzakelijke gebiedspecifieke oplossingen vragen om een open en constructieve relatie met de invloedrijke spelers in het gebied. Dat zijn op de eerste plaats de bewoners, agrariërs en gebruikers, maar zeker ook de beleid bepalende en beleid uitvoerende organisaties als de provincie, de gemeenten, het waterschap en de terrein beherende organisaties, en de natuur- en landbouworganisaties plus alle vergelijkbare organisaties in het Vlaamse deel van het stroomgebied.

3.5. Werkwijze en rollen

Het ontwikkelen van een duurzaam en vitaal beekdal en stroomgebied, gezamenlijk met alle belanghebbende partijen is een continu proces. Als vereniging willen wij onze visie op de toekomst verwezenlijken door een aanpak die betrouwbaarheid, transparantie en respect voor alle belanghebbenden uitstraalt. We initiëren, stimuleren en ondersteunen grote en kleine projecten samen met onze partners in het (stroomgebied van het) Markdal op ruimtelijk, economisch en maatschappelijk terrein voor een duurzame ontwikkeling van het gebied. We zien onszelf als:

- Belangenbehartiger van een duurzaam en vitaal (stroomgebied van het) Markdal
- Hoeder van gemaakte afspraken en plannen
- Verbinder tussen de belanghebbenden
- Antenne van wat er leeft onder bewoners, gebruikers, beheerders, agrariërs en grondeigenaren
- Aanjager en initiator van nieuwe visies, ideeën en initiatieven

4. Strategie (de weg naar succes)

4.1. Doelstellingen (Waar streven we naar?)

a. Algemeen

Op basis van de missie en visie van de vereniging willen wij aan de volgende concrete doelstellingen werken:

1. We zien erop toe dat gemaakte herinrichtingsplannen worden uitgevoerd zoals vastgelegd.
2. We willen kennis vergroten van (potentiële) bezoekers over het landschap, cultuurhistorie en recreatiemogelijkheden zodat zij optimaal kunnen genieten van de rust, de ruimte, de prachtige natuur en de authentieke sfeer.
3. We willen een bijdrage leveren aan:
  - vernieuwende inzichten voor behoud en verbetering van de kwaliteit van de natuur en het landschap.
  - de ontwikkeling van duurzame, natuurinclusieve land- en tuinbouw die meerwaarde biedt aan het Markdal en omliggend stedelijk gebied.

Om deze doelstellingen te kunnen uitvoeren is een (gedeeltelijke) revisie van de gebiedsvisie “Samenhang Brengende Kijk” van 2016 en de richtingwijzers noodzakelijk.

b. Interne organisatie

Vereniging Markdal is een vrijwilligersorganisatie en we ontlenen ons bestaansrecht aan de inzet en inbreng van vrijwilligers en aan een groot ledenaantal. Er is ruimte voor vrijwilligers met kennis en vaardigheden op het gebied van de inhoud, de uitvoering van activiteiten, projectmanagement en het besturen van een vrijwilligersorganisatie. De kern van onze organisatie wordt gevormd door werkgroepen die inhoudelijke thema's en activiteiten uitwerken met behulp van interne en externe deskundigheid. Voor de komende jaren wordt prioriteit gelegd bij de volgende onderwerpen en werkgroepen: (gedeeltelijke) revisie gebiedsvisie, versterking interne organisatie, herinrichting, versterking relatie landbouw-natuur, Markdalpromotie en innovatie.

Een groot ledenaantal is van belang omdat dit laat zien dat gebruikers grote waarde hechten aan het Markdal en de ontwikkeling ervan. Dit zorgt uiteindelijk voor meer invloed en een grotere slagkracht van de vereniging. We streven naar een forse vergroting van het ledenaantal. We zullen de leden actief betrekken bij de plannen en activiteiten van de vereniging.

Iedere organisatie heeft het: kort of lang, mooi of lelijk, en alles daartussen in: een verleden. De huidige herinrichtingsplannen zijn gebaseerd op de inspanningen en ideeën van een groot aantal mensen uit het verleden. Een deel daarvan is niet meer actief binnen de vereniging. Om alle inspanningen uit het verleden te kunnen beoordelen en waarderen, credits te geven aan de drijvende krachten achter de vereniging, maar ook voor het imago van de vereniging, is een beschrijving van de geschiedenis van belang.

c. Herinrichting

De vereniging neemt deel aan het Breed Bestuurlijk Overleg en het ambtelijk overleg om een adviesrol te vervullen m.b.t. de herinrichting en een rol te spelen in de communicatie tussen het project en de bewoners en ondernemers in het gebied. Hiermee hebben we ingestemd en hierdoor kunnen wij tevens onze rol als bewaker van het ontwerp en onderliggende afspraken op een goede manier uitvoeren. De watervergunning voor de uitvoering van het zuidelijk deel van de herinrichting zal hopenlijk eind 2023 beschikbaar zijn en de doelstelling is om herinrichting van zowel het noordelijk als het zuidelijk deel voor eind 2027 af te ronden. Met de herinrichting zal pas eind 2023 worden gestart en zal vele jaren in beslag nemen.

d. Innovatie

We willen als vereniging een rol spelen bij het verwerven en verspreiden van nieuwe kennis en inzichten m.b.t. het behoud en verbetering van de kwaliteit van de natuur en het landschap en het gebruik er van. Daarbij is het van belang kennis te nemen van initiatieven die in het gebied of elders binnen of buiten onze landsgrenzen worden ontwikkeld en van de Europese en Nederlandse wet- en regelgeving. Daarmee krijgen we ook zicht op inkomens- en subsidieregelingen waar belanghebbenden gebruik van zouden kunnen maken.

e. Markdalpromotie

Het Markdal is een prachtig natuurgebied waar bezoekers optimaal van moeten kunnen genieten. Evenals het aangrenzende Mastbos kent het Markdal geen bezoekerscentrum waar informatie over de cultuurhistorie, de ecologische waarde en de recreatiemogelijkheden van het gebied kan worden verkregen. Een bezoekerscentrum op de grens van deze natuurgebieden kan van grote waarde zijn. Dit kan tevens de plek zijn waar de vereniging haar domicilie heeft. De vereniging gaat onderzoeken wat de mogelijkheden van dit idee zijn.

In het kader van de promotie van het Markdal zullen we in samenwerking met partners streven naar een jaarprogramma met natuurbelevingsactiviteiten, waarbij deelnemers wandelend of op de fiets kunnen genieten van de specifieke aspecten van het Markdal of plezier kunnen beleven aan initiatieven als pluk- en oogsttuinen of een wilgenknotcampagne.

Voor alle bovengenoemde onderwerpen zullen we trekkers en vrijwilligers vragen om de activiteiten verder vorm te geven. Bij al deze onderwerpen zullen we veelvuldig in gesprek gaan met bewoners, agrariërs en andere belanghebbenden en betrokkenen om doelen en activiteiten tot iets gemeenschappelijks te maken. Regelmatig zullen experts worden gevraagd om de werkgroepen van nieuwe inzichten en impulsen te voorzien. En ook zal gezocht worden naar financiële mogelijkheden om de activiteiten te ondersteunen en te realiseren.

5. Ambities en succesfactoren

We hebben in het verleden grote successen geboekt omdat we "durfden te dromen". De intentie is om dat vooral te blijven doen. Daarmee bereik je in onze ogen de beste resultaten. We denken het succes van de vereniging af te kunnen meten aan de mate waarin de vereniging in staat is

- een heldere en consistente boodschap uit te dragen
- goede werkbare relaties te onderhouden met bewoners, agrariërs en gebruikers en ook met de beleidbepalende en beleiduitvoerende organisaties in het planvormingsproces
- een netwerk van deskundigen om zich heen te verzamelen
- om adequaat en met kennis van zaken te reageren op actuele ontwikkelingen
- tot een afweging te komen van verschillende deelbelangen
- nieuwe ideeën te ontwikkelen dan wel kennis te nemen van vernieuwende inzichten en best-practices voor de uitdagingen van de toekomst

Gezien de inzet en het enthousiasme van onze vrijwilligers gaat ons dit zeker lukken!

December 2022

Het transitieteam van de vereniging Markdal